

## דין שהייה בכירה שאינה גרופה, לו ע"ב – לו ע"א

- א. משנה. כירה שהסיקוה בקש ובגבבא – נותנים עליה תבשיל. בגפת ובעצים – לא יתן עד שיגרור, או עד שיתן את האפר.
- ב. בית שמאי אומרים, חמין אבל לא תבשיל ובית הלל אומרים, חמין ותבשיל.
- ג. בית שמאי אומרים, נוטלין אבל לא מחזירין ובית הלל אומרים, אף מחזירין.
- ד. גמרא. איבעיא להו: האי לא יתן – לא יחזיר הוא, אבל לשהות – משהין אף על פי שאינו גרור ואינו קטום, ומני – חנניה היא. דתניא, חנניה אומר: כל שהוא כמאכל בן דרוסאי – מותר לשהותו על גבי כירה, אף על פי שאינו גרור ואינו קטום; או דילמא: לשהות תנן, ואי גרור וקטום – אין, אי לא – לא, וכל שכן להחזיר.
- ה. תא שמע, מדרקתני תרי בבי במתניתין: בית שמאי אומרים: חמין אבל לא תבשיל, ובית הלל אומרים: חמין ותבשיל. בית שמאי אומרים: נוטלין אבל לא מחזירין, ובית הלל אומרים: אף מחזירין.
- ו. אי אמרת בשלמא לשהות תנן – הכי קתני: כירה שהסיקוה בקש ובגבבא – משהין עליה תבשיל, בגפת ובעצים – לא ישחא עד שיגרור או עד שיתן אפר, ומה הן משהין? בית שמאי אומרים: חמין אבל לא תבשיל, ובית הלל אומרים: חמין ותבשיל. וכי היכי דפליגי בלשהות – פליגי נמי בלהחזיר, שבית שמאי אומרים: נוטלין אבל לא מחזירין, ובית הלל אומרים: אף מחזירין.
- ז. אלא אי אמרת להחזיר תנן, הכי קתני: כירה שהסיקוה בקש ובגבבא – מחזירין עליה תבשיל, בגפת ובעצים – לא יחזיר עד שיגרור או עד שיתן אפר. ומה הן מחזירין? בית שמאי אומרים: חמין אבל לא תבשיל, ובית הלל אומרים: חמין ותבשיל. בית שמאי אומרים: נוטלין אבל לא מחזירין, ובית הלל אומרים: אף מחזירין. הא תו למזה לוי?
- ח. לעולם אימא לך להחזיר תנן, וחסורי מיחסרה והכי קתני: כירה שהסיקוה בקש ובגבבא – מחזירין עליה תבשיל, בגפת ובעצים – לא יחזיר עד שיגרור או עד שיתן את האפר. אבל לשהות – משהין, אף על פי שאינו גרור ואינו קטום. ומה הן משהין? בית שמאי אומרים: חמין אבל לא תבשיל, ובית הלל אומרים: חמין ותבשיל. והך חזרה דאמרי לך – לאו דברי הכל היא אלא מחלוקת בית שמאי ובית הלל; שבית שמאי אומרים: נוטלין ולא מחזירין, ובית הלל אומרים: אף מחזירין.

## רקע

הנדון בסוגיא: האם מותר לתת דבר על האש קודם השבת כדי שישאר שם בשבת.

## משתנים

משתנים הבלתי תלויים רבים מופיעים בסוגיא [הערך הימני קל יותר מהשמאלי]:

הכלי המחמם [כירה / כופח / תנור]

חומר הבעירה [קש וגבבא או גפוי"ע גרור / גפוי"ע לא גרור]

אופן הנתינה [שהיה / החזרה]  
 המאכל [חמין / תבשיל]  
 השיטה [ב"ה / ב"ש]  
 המשתנה התלוי הוא הדין : מותר / אסור.

לטובת ההבהרה 'נקזז' מספר משתנים. ראשית נדון כאן רק על כירה, כיוון ששאר הכלים נדונים רק במשנה הבאה. את משתנה המאכל נשלב במשתנה התלוי על ידי המיספור הבא :

הדין : [0 – אסור / 1 – מותר רק חמין / 2 – מותר אפילו תבשיל]  
 גם את משתנה השיטה נשלב במשתנה התלוי כדלהלן.

נותרנו אם כן עם שני משתנים בלתי תלויים : חומר הבעירה ואופן הנתינה.

### הדינים המשנה

לפי פשטות המשנה מתקבלת הטבלה הבאה :

דין כירה

|       | קש וגבבא או גפ"ע גרוף | גפ"ע לא גרוף |
|-------|-----------------------|--------------|
| שהיה  | ב"ה – 2<br>ב"ש – 1    | 0            |
| החזרה | ב"ה – 2<br>ב"ש – 0    | 0            |

### מבנה המשנה

ההנחה הפרשנית הפשוטה היא, שסעיפים א-ב עוסקים באותה פעולה, דהיינו אותה שורה במשנה. אם נוסיף לכך את ההנחה שסעיף א עוסק בשהיה הרי שגם המחלוקת בסעיף ב עוסקת בשהיה.  
 לפי זה סעיף א עוסק בחילוק בין הימנית עליונה לשמאלית עליונה, סעיף ב עוסק בימנית עליונה, וסעיף ג בימנית תחתונה.

### מהלך הסוגיא

בסעיף ד עולה השאלה אם הרישא של המשנה עוסקת בשורה העליונה או התחתונה. סעיפים ה- ו מסבירים את המשנה לפי הצד הראשון של הספק, כפי ההסבר שהצגנו לעיל.

סעיף ז מסביר את המשנה על פי הצד השני של הספק. הבסיס ההלכתי לצד זה הוא שאין איסור להשהות אפילו באינו גרוף, כחנניא, כך שהחילוק בסעיף א בין גרוף לאינו גרוף אינו יכול לעסוק בשורה העליונה. לפי זה מתקבלת הטבלה הבאה :

#### דין כירה

| קש וגבבא או גפוי"ע גרופ | גפוי"ע לא גרופ |       |
|-------------------------|----------------|-------|
| 2                       | 2              | שהיה  |
| ב"ה – 2<br>ב"ש – 1      | 0              | החזרה |

לפי זה מתעוררת קושיא על מבנה המשנה: אם סעיף ב עוסק בימנית תחתונה הרי שאת המחלוקת בסעיף ג חייבים להסביר באופן זהה, שנחלקו דווקא על תבשיל ולא על חמין, ואם כן שני הסעיפים האחרונים במשנה חוזרים על אותה מחלוקת פעמיים ללא כל צורך. ניתן להוכיח אם כן שהמחלוקת בסעיף ב היא על שהיה (שורה עליונה), וממילא גם סעיף א, המחלק בין גרופה לאינה גרופה, עוסק בשהיה, דלא כחנניה.

כדי להבהיר יותר את ההוכחה נציג את היחס בין חלקי המשנה בצורת טיעון:  
הנחה ראשונה: סעיף א וסעיף ב עוסקים באותה שורה [סגנון המשנה]  
הנחה שניה: סעיף ב וסעיף ג אינם עוסקים באותה שורה [דאל"כ היינו הך]  
מסקנה: סעיף א וסעיף ג אינם עוסקים באותה שורה.  
מטיעון זה עולה, שכיוון שסעיף ג עוסק בהחזרה מוכח שסעיף א עוסק בשהיה.

התירוץ בסעיף ח שולל את ההנחה הראשונה בטיעון. אכן סעיף ב וסעיף ג אינם עוסקים באותה שורה, וא"כ סעיף ב אכן עוסק בשהיה, אך סעיף א וס' בחזרה. כיצד? חסור מחסר והכי קתני: בין סעיף א לסעיף ב יש להוסיף את המעבר בין השורות. נרחיב:

המשנה פותחת בחילוק בין גרופה לאינה גרופה לגבי חזרה [סעיף א]. לאחר מכן כאילו מופיע (חסורי מחסרא) הניגוד בין חזרה לשהיה, דהיינו שבשהייה אין הגבלה של גריפה. כיוון שעלינו כעת לשורה העליונה מבארת המשנה את מחלוקת ב"ש וב"ה בימנית עליונה [סעיף ב]

בסיפא מוסיפה המשנה מחלוקת נוספת בין ב"ש וב"ה בדין חזרה [סעיף ג] עלה בידינו שאין הבדל בין שני הצדדים של הספק לגבי ביאור מחלוקות ב"ש וב"ה במשנה [סעיפים ב-ג]. המחלוקת הפרשנית היא רק לגבי סעיף א – האם הצורך בגרופה הוא רק לגבי חזרה אן גם לגבי שהיה. אמנם לפי הצד שבשהיה אין צורך בגרופה, הרי שהמחלוקת בין ב"ש וב"ה בימנית עליונה, שייכת גם בשמלאית עליונה, כדלהלן:

#### דין כירה – להחזיר תנן

| לא גרופה           | גרופה              |       |
|--------------------|--------------------|-------|
| ב"ה – 2<br>ב"ש – 1 | ב"ה – 2<br>ב"ש – 1 | שהיה  |
| 0                  | ב"ה – 2<br>ב"ש – 0 | החזרה |

#### דין כירה – לשהות תנן

| לא גרופה | גרופה              |       |
|----------|--------------------|-------|
| 0        | ב"ה – 2<br>ב"ש – 1 | שהיה  |
| 0        | ב"ה – 2<br>ב"ש – 0 | החזרה |